

Příběh 4: Útěk z Československa (únor 1948)

Výstup: vypravování

Ayan

Poznámky

Situace po 2. světové válce byla velmi těžká. Po Vítězném únoru v roce 1948 začal proces zestátnění soukromého vlastnictví. Podnikatelé a soukromí vlastníci byli prohlášeni za nepřátele národa, posláni do vězení a jejich majetek byl zabaven.

Edmund Teyrovsky a jeho rodina nebyla v bezpečí. Obávali se o svoje životy. Tato obava je přiměla k rozhodnutí opustit Československo a emigrovat do zahraničí. Tam ale neměli žádné příbuzné.

První dva pokusy o překročení státní hranice byly neúspěšné. Podařilo se jim to až na potřetí. Veškerý majetek nechali v Československu, vzali si pouze dvě zavazadla, ve kterých měli např. kompas, Becherovku, kávu. Na hranici byli připraveni říct, že jedou na líbánky. Věděli, že nemohou nikomu věřit.

Poprvé byli domluveni s pracovníkem na pile, ale pohraničníci se zbraněmi jejich auto zastavili a pokus nebyl úspěšný.

Georgina měla v autě schovanou zbraň, kterou naštěstí pohraničníci nenašli. Také měla ve spodním prádle zašité šperky a peníze. Když se jich zeptali, co chtějí v zahraničí dělat, Edmund odpověděl, že jedou na pracovní cestu k p. Koliášovi, kterého znali z Československa. Jezdil k nim do továrny a věděl, jakému oboru se Edmund věnoval. Nebyli dopředu nijak domluveni, přesto p. Koliáš situaci pochopil a v telefonátu odpověděl, že o cestě Edmunda a Goergini ví a očekává je.

Po válce se všechno zdálo být změněné, a přesto tvrdohlavě stejné. Ulice za oknem Georginy se každé ráno stále plnily hučením tramvají, ale podezřívavost se stala jakýmsi počasím. V roce 1948, po Vítězném únoru, nebyly zabaveny jen domovy, ale i obyčejná příjemnost pod kůží—to, co jste mohli vlastnit, co jste mohli říkat, dokonce i komu jste mohli důvěřovat.

Každý týden přinesl nový příběh, šeptaný ve frontě v obchodě nebo praskající z rádia: někdo byl zatčen, podnik zavřen, soused zmizel. Georgina a Edmund se naučili nový způsob mluvy – opatrně, krátce, v tichými větami

Noci se natahovaly do délky. Některé věci si zabalili už brzy—perly, láhev Becherovky, staré dopisy, kompas. Každá věc byla vzpomínkou. Georgininy ruce se někdy třásly, když si v tichu zašívala peníze do spodničky. Edmund psal seznamy, upravoval jejich příběh, nacvičoval úsměvy před zrcadlem na chodbě. Jejich malý byt se zaplnil hustým, těžkým tichem. Georgina se podívala na jejich věci—knihy, vyřezávané hodiny, otlučený kávovar—a začala ve svém srdci pouštět minulost.

Vyrazili do husté tmy. Edmundova ruka se třásla v Georginině dlani, zatímco muž z pily řídil a světlometry proplétaly auto bludištěm blátivých cest a sténajícího borového lesa. Georgina měla pistoli, kterou zdědila, zabalenou v šátku na klíně; nevěřila si, že ji dokáže použít, ale bála se ji nechat doma. V kufru: bedna Becherovky určená jako úplatek. Pod halenkou: pot, který jí stékal po páteři.

Jak se blížili k přechodu, brnělo ji v pažích. Z temnoty vystoupily stíny—pohraničníci s dlouhými puškami, ruce v kapsách. Pes štěkl, ostře a pronikavě. Vojáci signalizovali světlicí; motor auta s povzdechem zhasl.

“Doklady, prosím,” vyzval strážný, dlaň napřažená. Edmund podal doklady, jejich falešná razítka už rozmočená strachem.

“Jaký je váš důvod?”

“Svatební oslava. Rodina,” řekl Edmund.

Strážný se skrčil, posvítí baterkou do tváří a na zavazadla. Rukou přešel po šátku s pistolí, ale nezastavil se. Vytáhl Becherovku z kufru, odšrouboval víčko, přičichl. S úšklebkem ji zahodil zpět. „Otočte se,“ bylo vše, co řekl.

Žádné hrozby, jen lhostejnost. Ale pro Georginu byla ta poníženi bolestivější než rána. Nic nevysvětleno. Žádné varování, když pracovník z pily zmizel ještě před svítáním—jeho byt byl zpusťošeny, jako by nikdy neexistoval. Strach se Georgině rozhořel v hrudi, když se snažila smýt špínu ze svých rukou, ale v tom jí voda nemohla pomoci.

Týdny se táhly, až se změnilly v rutinu. Okenice se teď zavíraly brzy — nejen kvůli počasí, ale i kvůli zvědavým pohledům. Znovu plánovali — tentokrát padělky: pracovní povolení, zvací dopisy, levné razítka chvějící se v modrém inkoustu.

Nádraží bylo hlučné, plné kouřového dýmu a napětí. Usadili se do kupé a předstírali hovory novomanželů. Georgina si zkoušela svůj příběh: jede na zkoušku šatů, na svatbu své sestřenice. Edmund svíral kufr tak pevně, až mu zbělely klouby.

Dveře kupé se odsunuly. Muži v uniformách kontrolovali jízdenky, pak se zastavili. „Vy jste Teyrovský?“

„Ano. Já a moje žena jedeme do Prahy,“ řekl Edmund. Pohled kontrolora se zúžil — moc pauz, příliš naučené jistoty.

Na další zastávce je odvedli stranou. V kachličkové místnosti zůstala Georgina sama na tvrdé lavici, zatímco Edmund zmizel v chodbě s uzavřenými dveřmi. Každá minuta se protahovala, stěny se k ní tiskly. Představovala si, jak mu prohrabávají kapsy a ptají se na jména ze seznamu — jména, na která se snažila nemyslet.

Když se vrátil, byl tichý, jen šeptl rozkaz nastoupit do zpátečního vlaku. „Ptali se na naši rodinu. Na kontakty v cizině. Nic jsem jim neřekl. Myslím... že to tuší,“ zašeptal.

Georgina zůstala vzhůru až do úsvitu a spálila padělané papíry nad umyvadlem. Zápach se držel v záclonách ještě dny. Jedli snídani v tichu, nejistí, co ještě mohli bezpečně říct.

Koncem října se listí kroutilo černě podél okapů. Svět se zmenšil na jediný plán. Osekali všechno přebytečné, kufry měli pečlivě sbalené: kompas schovaný v prádle, perly zašité do lemu Georgininy kombiné, kávová zrna pro útěchu. „Ať se stane cokoliv, tohle je naposledy,“ řekl tiše Edmund, když zapínali kabáty.

Na hranici se sluneční paprsky lámaly v zlatých pruzích přes kontrolní stanoviště. Jejich příběh byl jednoduchý: líbánky, obchod se zahraničním partnerem. Strážník poklepal na papíry a zkoumal Georginin nejistý úsměv. „Koho jedete navštívit?“

„Pana Koliáše, z Brna. Zná nás. Čeká nás,“ odpověděl Edmund.

Strážník zmizel v budce a zvedl telefon. Linka zapraskala.

„Koliáš? Celní úřad, jižní přechod. Dva cestující — Teyrovský a jeho žena. Znáte je?“

Pauza trvala tak dlouho, až se Georgině sevřelo hrdlo.

Na druhém konci se ozval klidný, trochu pobavený hlas: „Ano, znám je. Jsou očekávání kvůli obchodu. Propust'te je.“

„Potvrzujete to osobně?“

„Potvrzuji.“ Ozvalo se klapnutí, tiché a jisté.

Každá další vteřina se táhla jako hora. Georgina svírala rukojeť kufru a čekala na nejhorší.

Nakonec se strážník vrátil. „Čeká vás.“ Kývl směrem k bráně, která se právě zvedala. „Jed'te.“

Edmund mlčel, zatímco řídil; Georgina opřela čelo o sklo a pozorovala, jak hranice mizí v dálce. Poprvé jí útěk připadal skutečný — hmatatelný a křehký, možnost, které mohla konečně uvěřit.

V zapůjčeném pokoji v cizím městě sevřela Georgina perly zpět v dlani. Poprvé po letech se zhluboka nadechla. Jejich káva chutnala jinak, slaběji, ale byla jejich — vybojovaná v malých, opatrných doušcích na druhé straně strachu.

Každá vzpomínka přetrvávala: vojáková baterka, ticho výslechu, čekání. Ale bolest těch cest se změnila v tichou sílu. V dalších letech, kdykoli ji přepadl strach, si Georgina vybavila, jak tehdy zašila perly do švu, důvěřovala manželovu doteku a s bušícím srdcem překročila hranici neznáma.